

“Er is in Nederland helemaal geen natuur”

“We zijn niet alleen alle natuur in ons landje kwijt, maar we kunnen ook onszelf niet meer kwijt”, zo is de stellige mening van Frans van der Hoff. “En dat terwijl het heel gezond is om je te verliezen in de natuur.” Van der Hoff, priester, al ruim twintig jaar kleine koffieboer tussen de indiaanse bevolking in de Mexicaanse natuur en grondlegger van het Max Havelaar-keurmerk, heeft een ongewone kijk op de internationale handel, de landbouw, maar ook op de Nederlandse natuur. Hij was in oktober even in ons land om de Groeneveldlezing uit te spreken en de Groeneveldprijs in ontvangst te nemen, een jaarlijkse prijs voor een persoon of organisatie die zich bijzonder inzet voor het debat over de groene ruimte. Van der Hoff, die met grote regelmaat onderscheidingen en eredoctoraten ontvangt en bij wereldleiders op audiëntie gaat, laat zich niet doodknuffelen, maar ziet de publiciteit als mogelijkheid om een horzelfunctie uit te oefenen. Een vraag-sprek.

— Marjel Neeffes

Wat vindt u eigenlijk van de Nederlandse natuur?

“Er is in Nederland helemaal geen natuur. Er zijn hier gemaakte tuinen die je natuur noemt, en daar is op zich niets op tegen, maar je moet wel in de gaten houden dat het gemaakt is, en wel met bepaalde motieven. Dat kan zijn voor milieubescherming, of uit een romantische hang naar een oerbegin, of om economische redenen, om er geld mee te verdienen. Nederlanders zijn van de natuur vervreemd. Die vervreemding sublimeren we door een tuin te creëren waar we schoonheid, rust en ontspanning zoeken. Nederland is best goed in het maken van zo’n tuin en daar is ook niks mis

mee. Maar je moet je wel realiseren dat er een afstand is tussen mens en natuur, gevolg van een lang cultureel proces. De mens staat boven de natuur, vinden Nederlanders, en dat heeft tot gevolg dat je natuur maakt en manipuleert. Alle grond ‘is van iemand’, die daarvoor heeft betaald en vindt dat hij er mee mag doen wat hij wil. Je bent geen rentmeester meer, maar baas. Waar ik woon, zitten we in de oernatuur en beheren we alle grond gemeenschappelijk. We zijn ons ervan bewust dat we onderdeel zijn van die natuur. We vallen onder dezelfde regels als de natuur zelf. Dat Nederlanders, westerlingen van de natuur vervreemd zijn, zie je bijvoorbeeld aan de houding tegenover de dood. Hier is doodgaan een probleem, mensen zijn er bang voor en levens worden zo lang mogelijk gerekt, terwijl de dood iets is dat bij de natuur hoort.”

En wat vindt u van het Nederlandse natuurbeleid?

“Kijk, voor de natuur zelf hoeft je het niet te doen. Maar voor de volksgezondheid is de Nederlandse ‘natuur’ wel waardevol. Alleen moet je dan wel zorgen voor goede voorwaarden, en dan bedoel ik vooral toegankelijkheid. Alleen als mensen er in kunnen, kunnen ze een dialoog opzetten met het natuurlijke. Dus dat betekent dat je er geen toegang voor moet vragen, en ook dat je er geen hek omheen zet. Een hek suggereert weer ‘wij’ en ‘zij’, mensen versus natuur, terwijl we juist onderdeel zijn van de natuur.”

Natuurontwikkeling is het devies in Nederland. Er wordt wel gesproken over ‘nieuwe wildernis’. Kun je wel natuur ‘maken’?

“Denken dat je natuur kunt maken of ontwikkelen, kun je alleen vanuit dat superioriteitsgevoel. ‘Wilde natuur’ kun je natuurlijk niet maken, je kunt het verleden niet terughalen naar het heden. En er dieren inzetten die al eeuwen niet meer in Nederland thuishoren is meer een soort Artis. Niets mis mee hoor, maar met wildernis heeft het natuurlijk niet veel meer te maken, mensen hebben overal een vinger in. Ik was laatst in de Peel, en daar zijn stukken die nooit ontgonnen zijn. Wel is vroeger het peil verlaagd in verband met de landbouw. Nu is het peil weer verhoogd, en het ziet er al aantrekkelijk uit, maar voordat het weer is zoals het was,

duurt minstens een eeuw. Dat geeft verder niet, als we er maar van genieten, van onze ‘tuin’. Er wordt daar nu overigens veel geld gestoken in dassentunnels en zo, ik hoop dat dat niet betekent dat we straks toegang moeten gaan betalen.”

Mensen klagen wel dat natuur zo duur is, “zo veel miljoenen voor die paar herten”, hoor je wel als er weer een ecoduct wordt gepland.

Hoe kijkt u daar tegenaan?

“De natuur is niet duur, maar er zijn foutieve investeringen gedaan. Er is in het verleden geklunsd, er zijn heel veel fouten gemaakt, en daar betaal je nu voor. Overigens weet ik niet of het zin heeft om veel geld in natuur te steken. Aan de ene kant krijgt Staatsbosbeheer subsidie voor natuur, en aan de andere kant heerst hier een economische structuur die nou eenmaal destructief is voor de natuur. Dat is water naar de zee dragen. Ik was vorige week bij minister Veerman en die maakt zich wel zorgen over de

Marcel van den Bergh

Het verbaast me wel eens hoe sommige natuurbeschermers zich zo op de natuur focussen dat ze de mensen niet meer zien.

natuur, maar tegelijkertijd nemen hij en iedereen om hem heen het voor vanzelfsprekend aan dat de landbouw naar megabedrijven moet groeien. Tja, dat soort bedrijven pleegt rooibouw op de natuur, laat geen ruimte voor kleine boeren, en alle lanen en heggen verdwijnen. De huidige economische situatie wil welvaart garanderen voor de gelukkigen in de race, en de rest valt af. Dat zijn 'de anderen' - mensen,

maar ook de natuur! De behandeling die de natuur ondergaat is zo een soort van vreemdelingenhaat. Ik ben ontzettend geschrokken toen ik de Nederlandse verkiezingsprogramma's op internet bekeek als voorbereiding op mijn bezoek. Alle partijen, zelfs GroenLinks, gaan ervan uit dat economische groei een must is!"

Is economische groei dan geen must?

"Nee! Ik vind dat we de economische groei moeten vertragen, en op den duur zelfs verlaten. We moeten toegroeien naar een fatsoenlijke armoede, bij ons in Mexico, en zo je wilt hier in het westen een fatsoenlijke rijkdom. En wat fatsoenlijk is, moeten we dan samen definiëren. Dan gaan mensen er over nadenken wat nou echt basisvoorzieningen zijn, wat ze nou werkelijk nodig hebben, en wat ballast is. Al die vliegtuigladings toeristen die op vakantie gaan, naar prachtige stranden en bergen en dan hun geld bij McDonald's uitgeven, dat is dus ballast. Die gaan naar de 'natuur', maar

weten niet meer wat ze daar eigenlijk zoeken: de sublimatie van hun vervreemding van de natuur. We krijgen bij ons daarentegen wel bezoekers die tortilla's meeëten, met misschien een stukje kip, en dan een week lang aan zichzelf overgelaten over trails door de natuur trekken. Als we ze dan na afloop spreken, dan blijken ze altijd weer enorm op te zien tegen het terugkeren naar hun betonnen bunkers. En dat komt niet alleen doordat ze een romantisch beeld van leven met de natuur hebben gekregen, maar doordat ze een werkelijk gevoel hebben opgedaan van bij de natuur te horen."

Maar moeten we in Nederland de biodiversiteit dan niet behouden? De weidevogels bijvoorbeeld, die nemen nog steeds in aantallen af.

"Als je weidevogels wilt behouden, moet je echt gebieden voor ze vrijmaken. Het hangt natuurlijk ook weer samen met die megabedrijven in de landbouw, daarin krijgen weidevogels geen kans. Daarin zie je weer die vervreemding van de natuur. Vroeger was het in Friesland normaal om kievitseieren te zoeken, maar alleen de eerste, daarna bleven ze er van af, en beschermden ze de nesten zelfs. En de koeien gingen pas half mei het land in. Maar de tijden zijn veranderd, alleen heeft niemand de natuur gevraagd of ze het daar wel mee eens is.

Overigens worden trekvogels aan alle kanten belaagd. Ik was een paar jaar geleden bij een conferentie van de Birdwatch Society in Canada en de Verenigde Staten, en daar klaagden ze dat 'hun' trekvogels achteruit gingen omdat er bij ons in Mexico steeds minder bos was. Daar kan ik me dan weer heel boos over maken. Om te beginnen zijn dat helemaal niet 'hun' vogels, ze zijn van niemand en bovendien zitten ze acht maanden van het jaar bij ons. En ze komen vaak niet terug uit het noorden omdat ze daar genetisch gemanipuleerde maïs hebben gegeten, of nog erger, soja. Maar we werken intussen in Mexico wel aan corridors voor trekvogels. Het verbaast me wel eens hoe sommige natuurbeschermers zich zo op de natuur focussen dat ze de mensen niet meer zien. Ze hebben het alleen maar over de vogels in de bomen, terwijl ik óók geïnteresseerd ben in de mensen ónder die bomen. Dat is weer een illustratie van dat 'wij' en 'zij'-denken. Maar je kunt natuur en mensen niet los van elkaar zien. Als je de natuur benadeelt, doe je mensen te kort, en als je mensen uitbuit, breng je schade toe aan de natuur. Zo zie ik dat."♦